

сприятиме справедливості у кримінальних провадженнях та зміцненню довіри суспільства до правоохоронних органів.

Список використаних джерел

1. Василенко Т. П. Інновації у судово-медичній експертизі. Харків: Право, 2021. 270 с.
2. Грищенко С. В. Використання ДНК-аналізу в криміналістиці. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 208 с.
3. Костенко А. Л. Основи судової медицини. Київ: Видавництво «Юрінком Інтер», 2015. 328 с.
4. Мельник О. Г. Сучасні проблеми судово-медичної експертизи. Київ: Аристей, 2019. 300 с.
5. Петров А. О. Етика і право у судовій медицині. Одеса: Одеський національний університет, 2018. 144 с.
6. Поліції передали сучасні ДНК-лабораторії ANDE 6С. 14 січ.2023 р. URL: [URLhttps://mil.in.ua/uk/news/politsiyi-peredaly-suchasni-dnk-laboratoriyi-ande-6c/](https://mil.in.ua/uk/news/politsiyi-peredaly-suchasni-dnk-laboratoriyi-ande-6c/)
7. Семенченко В. П. Судова медицина та криміналістика. Харків: Право, 2017. 256 с.
8. Степанюк Д. Р. Становлення та розвиток криміналістичного ДНК-аналізу. *Теоретичні та прикладні проблеми судової експертизи і криміналістики* : тези доп. учасників наук.-практ. конф. (Харків, 30 вер. 2022 р.). Харків: НДІ ППСН, 2022. С. 106-108.

Куций Віктор Васильович,
аспірант кафедри криміналістики
та судової медицини Національної
академії внутрішніх справ

ЧАС ВЧИНЕННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ НЕЗАКОННОГО ЗАЙНЯТТЯ РИБНИМ, ЗВІРИНИМ АБО ІНШИМ ВОДНИМ ДОБУВНИМ ПРОМИСЛОМ

Час вчинення кримінального правопорушення є суттєвим елементом обстановки вчинення, що входить в криміналістичну характеристику кримінального правопорушення. Це може бути час, пов'язаний з певним сезоном, з настанням темряви або, навпаки, світлого періоду доби, періодом відпочинку або періодом відсутності на місці злочину «зайвих» людей, які можуть стати небажаними свідками. Місце кримінального правопорушення (ділянка місцевості, приміщення) розглядається як певна територія, на якій розташовані об'єкти, що певним чином впливають на процес

вчинення протиправних дій й тому можуть бути використані в кримінальному провадженні,

Просторово-часові параметри злочинних дій є досить важливими з погляду доказування, оскільки, по-перше, вони дають можливість розрізнити чи ототожнювати певні події та їх учасників, визначати взаємне розташування, дистанцію, напрямок руху тощо. Наприклад, перебування особи в певний час на місці вчинення незаконного вилову чи, навпаки, її перебування в той же час зовсім в іншому місці (алібі) – це докази її причетності або непричетності до незаконного зайняттям рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом. По-друге, об'єкти, розташовані на місці кримінального правопорушення, значною мірою зумовлюють можливість утворення якихось слідів злочинця та його дій. Маються на увазі не тільки певні речі (носії слідів рук, взуття, знарядь зламу, мікрочастинок та ін.), але, наприклад, і активні знаряддя лову, які використовуються для промислу та потребують пересування – неводи, трали, драги, плавні сітки тощо; пасивні знаряддя лову, які зафіксовані у водоймі і стоять у процесі лову нерухомо на одному місці - ставні сітки, неводи, ятери тощо. Треба зауважити, що елементами обстановки кримінального правопорушення передбаченого ст. 249 КК України бувають не тільки неживі об'єкти, але й люди, які могли усвідомлювати або ж не усвідомлювати суті події, проте присутність яких у певному місці й у певний час могла впливати на поведінку та дії злочинця. Показання таких людей можуть стати важливим джерелом доказів у кримінальному провадженні.

Як стверджує Д. П. Гаращук, складовими елементами обстановки вчинення злочину для незаконного зайняття рибним промислом є час учинення кримінального правопорушення та місце його вчинення. Часом вчинення незаконного зайняття рибним добувним промислом слід вважати точно визначений момент здійснення незаконного вилову водних біоресурсів з природного середовища. Місцем учинення незаконного зайняття рибним добувним промислом слід вважати географічну точку на окремому водному об'єкті – морі, річці, озері, ставку, лимані звідки незаконно видобуто водні живі ресурси із природного середовища [1, с. 336].

Матеріали вивчених кримінальних проваджень засвідчили, що незаконне зайняттям рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом вчиняється не цілий рік, а сезонно, як правило у період нересту – навесні (56 %). У інші періоди року: літом – 12 %, восени – 19 %, зимою – 13 %.

Найбільше незаконних виловів водних біоресурсів з природного середовища відбувається у нічний час (з 22 години до 06 години) – 38 %, протягом ранкового часу (з 06 години до 12 години) - 34 %, вдень (з 12 години до 18 години) - 15 %, увечері (з 18 години до 22 години) - 13 %. Цей факт свідчить про те, що особа, яка здійснює незаконний вилов у нічний час, сподівається, що її дії залишаться непоміченими правоохоронцями або іншими особами, і що у неї буде можливість приховати сліди своєї діяльності [1, с. 335].

За дослідженням О. В. Одерія, незаконне заняття рибним промислом весною (53 %), у вихідні та святкові дні (34 %), вранці з 4 до 9 год. (31 %) [2].

Промисел у заборонений час означає, що він здійснюється в той проміжок часу, коли існує повна заборона на таку діяльність або заборона встановлюється певними правилами за басейново-територіальним принципом для певних видів живих водних ресурсів чи водойм на певні строки. Відповідно до Правил промислового рибальства у внутрішніх рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) (2023 р.) забороняється знаходитись суднам у заборонених районах промислу, у межах зимувальних ям, які визначаються наказами територіальних органів Держрибагентства в районах їх діяльності за погодженням з науковими установами, з 01 листопада до закінчення зимового періоду та на нерестових ділянках (нерестовищах) в період нересту, які визначаються наказами територіальних органів Держрибагентства за погодженням з науковими установами, за винятком транзитного проходу і проходу фарватером суднами, зупинок біля населених пунктів, випадків надзвичайної ситуації або потенційно небезпечних умов (аварійна подія, шторм, туман тощо); проводити промислові операції на відстані ближче, ніж 500 м до зони рибницьких господарств (риборозплідники, нерестово-виросщувальні та інші господарства, що займаються аквакультурою) [3].

Саме тому, встановлення вказаних обставин сприятиме попередженню вчинення кримінальних правопорушень вказаної категорії та належному притягненню осіб до відповідальності.

Список використаних джерел

1. Гарашук Д. П. Обстановка як елемент криміналістичної характеристики незаконного зайняття рибним добувним промислом. *Інновації в криміналістиці та судовій*

експертизі : матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 25 листоп. 2021 р.). Київ : НАВС, 2021. С. 334-336.

2. Одерій О. В. Теорія і практика розслідування злочинів проти довкілля: монографія. Харків : Діса-плюс, 2015. 528 с.

3. Правила промислового рибальства у внутрішніх рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах): наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 10.04.2023 р. № 785. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0665-23#n15>

Ламах Кирило Тарасович,
аспірант відділу аспірантури
і докторантури Національної
академії Служби безпеки України

СУЧАСНА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ УЧАСНИКІВ НЕГЛАСНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розслідування кримінальних правопорушень та встановлення осіб, що їх вчинили, є одним з головних завдань, що стоять перед органами досудового розслідування. На даний час можна з цілковитою впевненістю заявити, що у сучасному світі така діяльність правоохоронних органів без використання ними негласних засобів і способів отримання доказової інформації є неможливою. Одним із шляхів вирішення існуючих в практиці розслідування злочинів проблем використання під час доказування за кримінальними провадженнями інформації, отриманої в негласний спосіб стороною обвинувачення, є включення до норм кримінального процесуального законодавства положень, присвячених негласним слідчим (розшуковим) діям як важливим засобам процесуальної й криміналістичної діяльності слідчого, детектива та прокурора.

Різноманітні аспекти підготовки, проведення негласних процесуальних дій та використання їх результатів у кримінальному судочинстві були й продовжують залишатися предметом жвавих дискусій науковців і практиків та численних наукових досліджень. Наукове пізнання будь-якого об'єкта передбачає потребу наявності в дослідника певного інструментарію – методології дослідження. Ґрунтовний аналіз предмета дослідження – дотримання прав особи під час